5 WIKIS CÔNG CỤ CỘNG TÁC TRỰC TUYẾN

Tác giả: Võ Thành Liêm

5.1 Tổng quan

5.1.1 WIKI là gì?

Wiki là một trang web dạng bách khoa toàn thư, trên đó cho phép nhiều người có thể tham gia đóng góp và hiệu chỉnh nội dung. Nếu được sử dụng phù hợp, Wiki có thể trở thành một công cụ rất tốt hỗ trợ hoạt động học tập trực tuyến. Có nhiều trang web cung cấp các dịch vụ Wiki khác nhau, trong đó Wikipedia là nổi tiếng nhất, có số lượng thành viên tham gia nhiều nhất và có kho nội dung phong phú nhất.

Theo như Leuf va Cunningham, Wiki là "một tổ hợp các trang web có liên kết với nhau và có thể mở rộng không giới hạn, là hệ thống ký tự chứa đựng nội dung – thông tin dưới dạng cơ sở dữ liệu mà người dùng có thể dễ dàng tạo mới – cập nhật – hiệu chỉnh"(8). Để đơn giản hóa, có thể xem rằng Wiki là hình thức kết hợp giữa trang web và trình soạn thảo văn bản (giống như chương trình MS Words mà chúng ta vẫn thường dùng). Wiki là cách đơn giản nhất để có thể xuất bản nội dung dưới dạng trang web, và đặt biệt là khả năng cho phép nhiều người có thể tham gia xây dựng – hiệu chỉnh nội dung này. Chính khả năng cộng tác đã tạo cho Wiki trở thành một công cụ mạnh hỗ trợ cho hoạt động đào tạo trực tuyến.

5.1.2 Wiki là công cụ quan trọng cho đào tạo

Việc lồng ghép Wiki vào hệ thống LMS cho phép hỗ trợ cho các hoạt động học tập – cộng tác – làm việc nhóm trực tuyến. Wiki mang lại những ưu điểm sau:

- Phần lớn các dịch vụ hỗ trợ Wiki đều ở dạng miễn phí
- Việc tạo hoạt động trên Wiki dễ dàng, không yêu cầu hướng dẫn kỹ thuật phức tạp, việc quản lý cũng đơn giãn.
- Thường các hệ thống có giao diện thân diện với người dùng.
- Thực hiện trên nền tảng trực tuyến internet nên có thể truy cập từ mọi nơi.
- Phần cập nhật hiệu chỉnh nội dung trên Wiki được xuất bản tức thì.
- Có thể mời nhiều người từ khắp nơi tham gia vào việc xây dựng nội dung.

• Wiki cho phép theo dõi được tất cả các hiệu chỉnh và cho phép quay ngược lại phiên bản hoàn chỉnh trước đó, bảo vệ nội dung.

(Hình được sử dụng từ trang web <u>http://www.educatorstechnology.com/)</u>

5.1.3 Điểm lưu ý dành cho giảng viên

Để sử dụng hiệu quả Wiki vào giảng dạy, giảng viên cần lưu ý một số điểm sau:

- Lựa chọn chương trình Wiki nào thân thiện, dễ dùng nhất cho giảng viên và học viên.
- Sử dụng hiệu quả các hướng dẫn sử dụng của chương trình, chia sẽ tư liệu này với các học viên sẽ làm việc trên chương trình Wiki này.
- Chú ý đọc hướng dẫn dành riêng cho giáo viên để có thể tạo chủ đề và cách thức theo dõi hoạt động của học viên.
- Bố trí thời gian phù hợp để hướng dẫn học viên cách thức sử dụng.
- Giải thích cho học viên vì sao lựa chọn xây dựng hoạt động trên Wiki. Quan trọng là chỉ rõ các hoạt động này là nhằm củng cố quá trình học của họ.
- Giảng cho học viên biết một số nguyên tắc về luật bản quyền, về qui tắc xây dựng nội dung, qui tắc ứng xử khi tham gia làm việc nhóm trên cùng nội dung, cách thức ghi nhận sự tham gia.
- Xây dựng trang hướng dẫn sử dụng và trả lời các thắc mắc thường gặp ngay trên trang Wiki hoặc trong hệ thống LMS.

5.1.4 Các chương trình Wiki điển hình

Có nhiều trang web cung cấp dịch vụ Wiki khác nhau, có thể là miễn phí hoặc có phí. Sau đây là một số trang web cho phép chúng ta có thể thử nghiệm Wiki một cách miễn phí.

• Đứng đầu danh sách về mức độ nổi tiếng, số bài viết và số người tham dự là trang <u>www.Wikipedia.org</u>. Hiện Wikipedia cho phép hỗ trợ tiếng Việt hoàn chỉnh bao gồm giao diện, các tài liệu hướng dẫn sử

dụng và kho giải đáp thắc mắc phong phú. Wikipedia cũng sở hữu cơ sở dữ liệu bằng tiếng Việt phong phú rải khắp các chuyên ngành trong đó có y khoa. Việc giới thiệu Wikipedia cho học viên cho phép vận dụng hiệu quả nguồn tri thức này.

- Công cụ Wiki tốt nhất cho giáo viên là <u>www.Wikispaces.com</u>. Công cụ này được xây dựng hướng phục vụ đào tạo trực tuyến. Do vậy, Wikispaces cung cấp nhiều tính năng phong phú, giúp giáo viên phân công theo dõi báo cáo công việc của học viên một cách dễ dàng. Wikispaces cung cấp giải pháp classroom như là một hệ LMS cho phép quản lý hiệu quả lớp học. Hiện công cụ này được cung cấp miễn phí cho giảng viên và học viên. Tuy nhiên, nếu muốn sử dụng nhiều tính năng cao cấp hơn (Wikispaces campus) thì phải trả phí.
- <u>Pbworks.com</u> là một công cụ Wiki mạnh khác. Pbworks cho phép tạo tài khoản miễn phí với dung lượng lưu trữ 2GB, quá đủ để thử nghiệm, triển khai và sử dụng các tính năng cao cấp của chương trình. Đổi lại, trang web sẽ chứa quảng cáo, làm ảnh hưởng ít nhiều đến công việc của chúng ta. Nếu muốn mở rộng qui mô, chúng ta phải trả phần phí sử dụng theo mỗi năm.

5.1.5 Google docs và Wiki

Như đã từng giới thiệu ở mục Google Apps, Google docs là một công cụ mạnh cho phép tạo môi trường cộng tác trực tuyến cùng xây dựng nội dung. Một cách khái quát, có thể nói rằng Goolge docs cũng là một dạng công cụ Wiki của riêng Google. Câu hỏi đặt ra là chúng ta có nên sử dụng Google docs như là một dạng Wiki miễn phí cho chương trình đào tạo trực tuyến hay không? Một số thông tin về Google docs có thể giúp ích cho việc quyết định.

5.1.5.1 Ưu điểm

- Cho phép nhiều người có thể thao tác cùng lúc trên một tài liệu (Wiki chỉ cho phép từng người một, nội dung chỉ lưu sau khi nhấn nút lưu). Các hiệu chỉnh được lưu tự động và các cập nhật hầu như hiển thị tức thì (thời gian thực).
- Cho phép sử dụng bảng tính excel và các tài liệu khác của google drive.
- Chương trình hoàn toàn miễn phí.
- Sử dụng chính tài khoản email của google để đăng nhập.
- Liên kết với các tính năng của email, google drive, google plus.
- Quản lý được số đối tượng tham gia hiệu chỉnh, các thành viên có thể quan sát được công việc của nhau nếu đang cùng trực tuyến.
- Hỗ trợ chức năng thoại khi làm việc trên cùng tài liệu.

• Được thiết kế dưới dạng trang in nên dễ dàng xuất thành tài liệu giấy

5.1.5.2 Khuyết điểm

- Định dạng kiểu trang in, khó xuất bản dưới dạng web.
- Hỗ trợ kém các dạng thông tin kiểu liên kết (ưu điểm của web), kết nối giữa các tài liệu.
- Định dạng trình bày hạn chế, khó trình bày theo mong muốn.
- Chỉ thích hợp cho nhóm <5 người cùng làm việc vì nếu nhiều người sẽ dẫn đến tình trạng học viên này sửa đè lên nội dung của học viên khác đang làm. Cách khắc phục là chia làm các nhóm nhỏ hoặc hạn chế số người làm việc trực tuyến cùng lúc trên cùng tài liệu.

5.2 Wikipedia trong đào tạo

Đương nhiên là có nhiều hệ thống Wiki khác nhau, trong đó trang web Wikipedia.org được nhiều người biết đến nhất, sử dụng phổ biến nhất. Dù vậy, bản thân Wikipedia không phải là một trang web Wiki tối ưu cho giảng dạy. Nhưng do những hạn chế về kỹ thuật để có thể có một hệ, chúng tôi vẫn lấy đây làm ví dụ minh họa những tính năng cơ bản. Để có thêm thông tin chi tiết, cách sử dụng cho những hệ thống chuyên biệt, chúng tôi đề nghị đọc giả nên tham khảo thêm tài liệu đi kèm với các hệ thống đó.

Để việc học đạt hiệu quả cao, chúng tôi khuyến khích đọc giả thực hiện lại từng bước được hướng dẫn trong tài liệu. Việc tạo tài khoản riêng trên Wikipedia là không bắt buộc. Tuy vậy, để sử dụng tốt tất cả tính năng của Wikipedia, đọc giả cần phải đăng nhập bằng một tài khoản riêng.

5.2.1 Truy cập và tạo tài khoản riêng

Truy cập trang web theo địa chỉ <u>http://vi.Wikipedia.org</u>, trang web sẽ xuất hiện với giao diện sau:

Để tạo tài khoản mới, nhấn vào nút lệnh "mở tài khoản" ở góc trên bên phải. Chương trình sẽ hiển thị trang đăng ký để lấy thông tin

1.40		No takendari Bang antap
10 1	Triang dile bilt	The lights Q
WIKIPEDIA	Mở tài khoản	
Nich klos toin that and	higðe ngill; deutsch (Englant (Englands (Plangaes) Englañas) dalanta (becararca (Tildeg việt
Trang Chinh Hội dụng chen lọc Tin tức Rhi việt ngẫu nhưện	Tên đăng nhập (giúp tối chon) Minh tên đảng nhập	Wikipedia được xây dựng bởi những người như bạn.
Thay dối gần đây Quyền góp	rode vandes	20 228 020
Turong tác Hướng cần	ฟาส์สา เพีย เปลี่ยวไปลี่ง	20.330.020
Call thiệ y Wespecks	Xác nhận lại mặt khẩu	
Thán kiến chong	Mhigo mitr Athlo: Alin nöx	1 111 8=6
Color for during	Địa chỉ thự điện tử (tùy chọn)	- Nivalt
Câc trang đặc tiết	Hinda da uni tru ditri la ula ban	
Băn đề in ra	Kiểm tra an toàn	1.142
tigda ngữ O		*···4=
	bideutter	người đóng gáp gây dây.

Điền các thông tin cần thiết bao gồm tên đăng nhập, mật khẩu, thư điện tử và mã kiểm tra để khởi tạo. Ngay sau khi khởi tạo, chúng ta đã có thể vào viết nội dung mới hoặc hiệu chỉnh nội dung đã có.

5.2.2 Hiệu chỉnh một trang

1.00		4	Tinninian Tüyitrion Deta Trangitteo sõi Odr	10.000 Billing suit
1 4 11	Thánh viện Thức luận	Tao Teo	mð eguðin 🇯 Khác 🔹 Tim linkin	Q
WINIDEDIA	Thành viên			
Bish khos tole the pair	Bách khoa toán thư mô Wikspedia			
Trang Chilin Hili dung chan tee Tin tige Biti viêt ngẫu amiên Thay đối gắn đây Quyên gắp	Rát tiée, Wikipedia	i tiếng Việt không có trang thành	viên nào với tên này.	
Tương tác Hướng cần Cứn thủu vivipe cao Cổng tiếng Thủo tuấn chung Giếp sử dụng	Tạo mơi	Tim văn săn	Bàn giúp đở	
05 blog Witt Tre gilp ® Terding Pit; (0) take (0)	Nou bee dit tao na trang này trong vài phút que má nó vân c Tar seu trước thi tắt tạo trang	tura niên ra, co thê là vi cơ sử đữ kệu chưa được cộ	p millt. Vin hây làm sạch vùng nhớ độm, hoặc	chó vá xem
O vien O vian	Cardenaudo electo correlo Vessea caraciteria dei matemati	de Podertale di Stos	() maint	11 and a second

Ngay sau khi khởi tạo tài khoản, chương trình sẽ chuyển hướng đến trang web cá nhân có hình như trên. Chúng ta cũng có thể truy cập vào trang này bằng cách nhấn chuột vào tên tài khoản màu đỏ ở góc trên bên phải.

Để tạo trang mới, chúng ta nhấn nút "tạo mới", chương trình sẽ hiện thông báo lưu ý việc xây dựng nội dung mới, đồng thời giới thiệu chức năng "sửa đổi thử nghiệm" để chúng ta có thể tập làm quen với hệ thống. Các nội dung sửa đổi thử nghiệm sẽ bị xóa sau một thời gian để tránh thông tin rác.

Để thử nghiệm, chúng ta nhấn vào "sửa đổi thử nghiệm" và được chuyển đến một trang sau. Trong trang này chúng ta có thể tùy biến thay đổi mà không ảnh hưởng gì đến công việc của những người khác.

Để hiệu chỉnh, chúng ta nhấn vào thẻ "sửa đổi" tại góc trên bên phải. Khi này trang web vẫn trình bày bình thường. Điểm khác biệt là nó có thêm công cụ thao tác nằm ở cạnh trên cửa sổ nội dung, và tất cả hiệu chỉnh đều được lưu lại.

Chúng ta sẽ thử thêm dấu "" bao quanh từ "đại ngốc" và thay thế từ "thần kỳ" thành từ "đại ngốc như phần gạch dưới màu đỏ trong hình sau:

Sau khi hiệu chỉnh, chúng ta bấm nút lưu. Một cửa sổ thoại hiện ra yêu cầu ghi chú thông tin.

Trong cửa sổ, chúng ta ghi tóm tắt ý những gì đã sửa đổi, đánh dấu chọn theo dõi trang này để có thể cập nhật tin tức hiệu chỉnh nội dung về sau. Sau đó nhấn nút lưu để kết thúc. Vậy nay chúng ta đã có thể hiệu chỉnh được nội dung của tất cả tài liệu có trên Wikipedia.

5.2.3 So sánh các phiên bản hiệu chỉnh

Giả định chúng ta sẽ tham gia hiệu chỉnh nội dung của một trang đã tồn tại như sau:

A state		2 Teinhán Túrchen 1	heta Trang Deo dia Dáng pip (Dáng suất
a w	Barvelt Theo kide	Dao Súa dà Súa mã agula - Xem ich air 🏦 Khác +	Tim kilon Q
WIKIPEDIA Bach Une tale fait ad	🗢 ా 🛛 Đoạn kin 🗸 🎽 🕫 Chú thích nguồ	• ₩ • 044 • ⊞ >) I deal training
Trang Chinh	Hệ quân trị đào tạo		
Tir tör Biti við ngðuriniðin Tinav sör gån dáy Gædin gás	Bach khaa toin the mé Weigeda. Né quân trị đảo tạo (Learning managemen) system - LMS) (ch 16 cuột thin chiến đượ và học tác. Hệ thắng này có thể cho mộc	thể được đinh nghĩa <u>là một tập hợp các công cụ phần mắn</u> vi tình Về chức, quận lý theo đối, nhậc công nữ dụng - trại đáng ciến	r được thiết kể chuyển biết để cuẩn a đay - học tập lượng giá báo cáo
Tureng tác Hureng dán Giartoséu Waquesta Cóng dáng Tháo luận chung Giáo sẽ dụng	tổng kết trường đến quân lý tổng thể các noạt động của một c tryển, vận dưng các ứng nàng - công rư trực tryển (ngg) 2 6) tặ học, công ty). Hệ thông này trưởng được triển khai trên mạng v phép nhiều người tham gia sử dựng cũng lúc mà không ti các nh giảo nguồi tham gia sử dựng cũng lúc mà không ti các nh	nương tính đảo tạo. Gả trị của hệ thống LUS chính là ở khả hả x đạng - phong phủ để phục vụ việo mục đích giếng day vậ học tr I Thn (LAX: mạng máy Tính gự mô của don vị hoặc internet mạng lo cần về đại lý - thời gian (học mọi lúc: mọi nor)	ng tạo niề mỗi thường đảo tạo trự: ng của mối tổ chức (bao gồm thường 1 máy tính gụi nỗ toàn cầu), cho
CO side y vote Tror giúp	Tham khao		
10 To 3010 PT	🔒 🔬 Bái viết này vẫn cón sơ khai. Ban có thể giúp Wikipedia b	ưng cách mỗ rộng nội dụng để bài được koán chỉnh hơn.	(Partical)
© Telesimi © straini © scolaini	Hên ở Việt Nam chua áp dụng phố tiến, chỉ vài trường đại học v Minh	đũng nó như công cụ hỗ tro sinh viên dặng kỳ nôn học như Đại l	loc Bách khoa Thành phố Hồ Chí
O VOR			
@ #A((Pig)	Trang này được sửa đất lần cuối lúc 15:00, ngày 11 tháng 1 văn 2015.		
R 86 allo solo cil 977	Ville hån divpo phäl nämi theo Gilly proje Depaiture Converse Dri obing/Onia all turong Witipediale is thurong trifu dia Zang op cala Witimedia Foundation, tric., indriti obioc ph	ty, có trá lao nung tidu kitelen kél sung. Kent Célu kitelen Sú eung tél tektrolen enmél Lisi strukt	
😸 Dang chine si proj	Gay den sight ning to Controls Weason Longen reals Weapon take	ban di dong	Services Relation

Đề có thể xem lịch sử thay đổi nội dung, chúng ta cách nhấn vào thẻ "xem lịch sử". Sau khi nhấn, trang nội dung sẽ hiện lên như sau:

Để so sánh nội dung 2 phiên bản, nhấn chọn phiên bản phù hợp, sau đó nhấn nút "so sánh các bản đã chọn" để xem nội dung như hình sau:

and a				4 th mån tay don Bea Trang theo där böng pår bång ka
a "	Bill ville Thile Tulle	Đọc Sử	a dS	Súa mã nguồn Xam lịch sử 🕸 Xous + 🗍 Tin kiếm 🔍 🔍
WIRIPEDIA	Khác biệt giữa d	ác bản "Hệ quản trị đào t	ao	
Báck Bhea toán thacant	Bach know town the red Wikipeds			
hang Chinh Alti Beng shonlos Ne kis Ne við ngðu nteln Thei stilli gån där Davin gög	Phiên bản lúc 16	43, ngày 22 tháng 4 năm 2011 (sửa) Thủ (nào luận (đông gặp) — Thay đổi trước		Bản hiện tại lúc 15:09, ngày 11 tháng 1 năm 2915 (sốn) (lúi lại) ("hảo tườn (dòng góp) n (Đươ nghĩa lự truyết ngữ nệ quẩn tự đào tạo) (Thể: Soar thức truyết)
Hotog din	(viniting inên thi 11 phiên bản của 10 người sũng ở giữa).			
Cidemide Weigedia Congiating	Dong 1:		Dè	ng 1:
Tháo rubs chung Giáo sử cùng	"Hệ quản trị đào tạo" (Learn cụ (lịchắn mằm)) được thiết k	ng management system - LIVE) I à một tập hop các công I để quân tị quá tính đảo tạo của người dang. LIVE		"Hệ quân tự đảo tạp" (Learreng management system - LMS) có thể được đơn nghĩa là một tập họp các công cụ (phân màm) vi tim được triệt tế chuyển bật để quân (y
Staleg VM The pilp # The Brig PM @ The Brig PM @ VM(1) @ VOP @ VB(1) @ VOP @ Takynop	diago ginár traké dokin dokin dokin của nộ thống Linte chiến kến trời trich và Ternor độ chiến kgyến comme reactiong L	In gra ki hill 180 350 til daver, oga vers, tillmang grå til et innöling nöng milling sträre nång til söng mil nö hö nä trong möt påle trinne, noc tille tills tillni, noc tille	•	sub-time plaining cap vie heat dig in Hei thaling sign of the time prefer for charac, spatiality, theo disk, phalin colleging in source, most obligg plaining sign of the times graph can be taken the involving being using in times of colleging and the concerning times that the coll in Heinry Lites charms of walk rating take not ready thread on the time taxet will be dated as the spatial colleging or thread taxets in not ready thread on the time taxets will be when must listic plaining date viels to the colleging thread plane. The spatial colleging with meass listic plaining date viels to the colleging thread plane taxets and plane taxets and with meass listic plaining date viels to the colleging taxets and the spatial taxet and with meass listic plaining date viels to the colleging taxets and the colleging rate of the colleging using theoring data colleging taxets and the means of the colleging using the league colleging using the colleging black and takets and taxets and the colleging taxets and colleging taxets and the colleging black and taxets and taxets. The colleging taxets and colleging black and taxets are colleging black and taxets are the colleging taxets and the colleging black and taxets are the colleging taxets and the colleging black and taxets are the colleging taxets and the colleging black and taxets are colleging taxets and taxets are colleging taxets and the colleging black and taxets are the colleging taxets are colleging taxets are
R ai als de clara.	-	- Annual Associate Different Association and Advances and		

5.2.4 Theo dõi các hiệu chỉnh của cá nhân

Về cơ bản, chương trình lưu trữ tất cả hiệu chỉnh của cá nhân. Để theo dõi các đóng góp của cá nhân, chúng ta nhấn chọn thẻ "đóng góp" ở góc phía trên bên phải màn hình. Chương trình sẽ hiển thị cửa sổ thông tin như hình sau:

	te enter 1 milit an elle ane franke anne franke same trag farge elle	
Tim kiểm đóng gáp	he of the second s	
O Chỉ hiện thị đóng góp của tài i	thoàn mới	
* Địa chỉ IP hay tên thành viên:	Buothashilem	
Không gian tên tắt cả	🔹 💷 Đảo ngược lựa chọn 💷 Không gian lên cùng đối	
Bộ lọc thể		
🗉 Chỉ hiện các phiên bản mới nh	iất 💷 Chỉ hiện các sửa đối tạo trang	
Từ năm (trở về trước): 2015	Từ tháng (trở về trước): tắt cả 🔹 Tim kiếm.	
05-10, práv 20 lháng 1 năm 201	S Othin (Min) AND IN THE OWN CHILD IN A MARK WAS A	chai Imói nhất) (Thẻ Soan thin trực quan

Theo như hình trên, chúng ta đã thực hiện được 2 thay đổi. Để rõ nội dung chi tiết, chúng ta nhấn chuột vào đường dẫn tương ứng.

5.2.5 Theo dõi các trang quan tâm

Đối với một số chủ đề quan trọng, chúng ta có thể đánh dấu theo dõi để nắm bắt bất kỳ những cập nhật mới nhất về nội dung. Ví dụ như thông tin thời sự về một vấn đề. Sau khi đánh dấu theo dõi, thông tin này sẽ được hiện lên trong trang theo dõi của cá nhân. Để xem trang này, nhấn chọn nút "trang theo dõi" đề có hình sau:

Vậy, theo như trong hình, trang chúng ta quan tâm đã có thay đổi vào ngày 20/1/2015. Để có thông tin chi tiết, chúng ta nhấn chuột vào đường dẫn liên quan.

5.3 Kết luận

Bản thân Wiki không được phát triển như công cụ đào tạo. Tuy nhiên, việc ứng dụng linh hoạt Wiki vào môi trường đào tạo trực tuyến đã chuyển Wiki thành một công cụ rất mạnh trong phối hợp làm việc nhóm, xây dựng kiến thức mới.

Mỗi trang Wiki cung cấp những giải pháp khác nhau. Tùy theo nhu cầu của từng đơn vị mà chúng ta sẽ lựa chọn công cụ phù hợp. Chúng tôi khuyến khích độc giả tham khảo thêm hướng dẫn chuyên biệt cho từng Wiki để có thể sử dụng tốt công cụ này phục vụ vào công tác giảng dạy trực tuyến.